

Inventering av ladugårdskatter och deras levnadsförhållanden i Östergötland

*Inventory of barn cats and their living conditions
in Östergötland, Sweden*

Jennie Eklund

Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Etologi och Djurskyddsprogrammet

Skara 2009

Studentarbete 257

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Ethology and Animal Welfare programme*

Student report 257

ISSN 1652-280X

**Inventering av ladugårdskatter och deras
levnadsförhållanden i Östergötland**

*Inventory of barn cats and their living conditions
in Östergötland, Sweden*

Jennie Eklund

Examensarbete, 15 hp, Etologi- och Djurskyddsprogrammet

Handledare: Christina Lindqvist och Lena Lidfors
Inst. för husdjurens miljö och hälsa

Biträdande handledare: Cheryl Jones-Fur
Jordbruksverket

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
SUMMARY	5
INLEDNING	6
Bakgrund	6
<i>Vad är ladugårdskatter och ferala katter?</i>	6
<i>Djurskyddsproblem hos katt</i>	7
<i>Aktuell lagstiftning</i>	9
Syfte.....	11
MATERIAL OCH METODER	12
Utformning	12
Målgrupp	12
Databearbetning.....	13
Egna tolkningar	13
RESULTAT	15
Svarsfrekvens	15
Driftsinriktning.....	15
Förekomst av ladugårdskatter.....	15
Djurskydd	16
DISKUSSION	19
Enkät.....	20
Felkällor.....	20
SLUTSATSER.....	22
TACK TILL... ..	23
REFERENSER.....	24
Författningar	24
Litteratur	24
BILAGOR	25

SAMMANFATTNING

Sveriges djurskyddslagstiftning är en av världens hårdaste, men för att kunna upprätthålla en lagstiftning behöver man också veta var problemen finns och det är vi inte alltid lika bra på. Ett område där man vet att det föreligger djurskyddsproblem är hos övergivna katter, utöver det vet man väldigt lite om svenska katters levnadsvillkor. Ett område som man vet särskilt lite om är ladugårdskatter dvs. katter som lever i och omkring ladugårdar, som inte har tillgång till att gå in i ett bostadshus och i de flesta fall har till främsta uppgift att fånga råttor. Enligt tidigare utländska studier förekommer flera hälsoproblem hos ladugårdskatter, såsom virus, endoparasiter, ektoparasiter och trauma. Svensk lagstiftning kräver att djur som visar tecken på ohälsa, snarast ska ges nödvändig vård eller avlivas omedelbart.

Syftet med studien har varit att skaffa information om hur många ladugårdskatter som finns i Östergötland, vilka levnadsförhållanden de har och om hållningen av ladugårdskatter innebär ett djurskyddsproblem, samt i så fall på vilket sätt och hur stort problemet är. Detta har uppnåtts genom att med en enkätundersökning kartlägga ladugårdskatter i Östergötland.

Resultaten visar att förekomsten av ladugårdskatter är utbredd hos nötkreaturshållare i Östergötland och 67% av de svarande hade minst en ladugårdskatt. Många av dessa håller inte katterna i enlighet med djurskyddslagen. Ca 10-15% håller katter i sådan omfattning att tillstånd krävs för verksamheten, 34% gav katterna mindre tillsyn än lagstadgade två gånger dagligen och 15% gav inte katterna lämpligt foder dagligen. Även flera andra brister i djurskyddet framkom trots att djurhållarna i de allra flesta fall verkar tro att de gör allt som krävs av dem. Åtgärder som krävs för att uppfylla lagstiftningen inbegriper bättre tillsyn och utfodring, veterinärvård för sjuka katter och möjlighet att fånga in alla katter. Det finns behov av information till lantbrukare, då kunskapen om djurskyddslagstiftning gällande katter visat sig vara bristfällig.

SUMMARY

Swedish animal welfare legislation is one of the world's toughest but to maintain a law you must know where the problems are, something we are not always as good at. We know that there are problems with the welfare of abandoned cats, otherwise we know very little about Swedish cats' living conditions and welfare level. One area that exceptionally little is known about is barn cats ie. cats living in and around barns, and who do not have the possibility to go into a house and in most cases, they function primarily as mousers. Previous foreign studies has shown that barn cats have several health problems, such as viruses, endoparasites, ectoparasites and trauma. Swedish law requires that animals showing signs of illness shall soon be given necessary care or be humanely euthanized.

The aim of the study have been to obtain information on how many barn cats there are, what life they have and if there is an animal welfare problem with barn cats in Östergötland, Sweden and if so what and how big the problem is. This has been done by a survey to livestock keepers in Östergötland.

The results show that the keeping of barn cats is widespread among livestock keepers and 67% of respondents had at least one barn cat. Many of these cats are not held in accordance with the Swedish Animal Welfare Act. Approximately 10-15% of the respondents keep cats in such an extent that permits are required, 34% gave the cats less than the statutory supervision twice daily and 15% did not provide adequate daily feed. Several other shortcomings in the welfare emerged despite the fact that livestock keepers in most cases seem to believe that they are doing everything required of them. Measures required to comply with legislation involves better monitoring and feeding, veterinary care for sick cats and the ability to capture all cats. There is a need for information to farmers, which awareness of animal welfare legislation relating to cats proved to be inadequate.

INLEDNING

Bakgrund

Sveriges djurskyddslagstiftning är en av världens hårdaste, men för att kunna upprätthålla en lagstiftning behöver man också veta var problemen finns, det är vi inte alltid lika bra på. Katten är idag ett mycket vanligt sällskapsdjur. Enligt en enkätundersökning utförd av Statistiska centralbyrån (2006), fanns det då ca 1,3 miljoner ägda katter i Sverige. Detta kan jämföras med antalet hundar som enligt samma undersökning var ca 730 000. Trots att det finns fler katter än hundar, finns det betydligt mindre kunskap om hur katterna sköts och vilka levnadsvillkor de har. Ett område som man vet särskilt lite om är ladugårdskatter, dvs. katter som lever i och omkring ladugårdar, inte har tillgång till att gå in i ett bostadshus och i de flesta fall har till främsta uppgift att fånga råttor. Enligt Manimalisrapporten 2005 var då 70 % av Sveriges katter kastrerade/steriliserade, det är dock oklart om stall- och ladugårdskatter räknats in eller om det främst är ”sällskapskatter” som den siffran anger.

Det är klarlagt att det föreligger djurskyddsproblem hos övergivna katter (Mendes de Almeida et al., 2004; Nutter et al., 2004). Det är inte ovanligt att folk lämnar sina katter vind för våg, vilket har lett till att det i många städer finns stationära populationer av ferala (förvildade) katter. Hur många ferala katter som stryker runt på landsbygden kan bara spekuleras i, då det vore svårt och resurskrävande att räkna dessa på ett tillförlitligt sätt. En undersökning gjord på 47 Svenska djurhem visar att djurhemmen får in ca 5600 katter varje år och att uppskattningsvis 10 % av dessa katter avlivas, i de flesta fall pga. sjukdom (Eriksson et al., 2009). Problemet med övergivna katter är väl belyst, ur såväl djurskyddsperspektiv som hälsoskyddsperspektiv. Ännu finns det inte någon lösning inom räckhåll, men under senare år har flera studier utförts för att hitta fungerande lösningar på problemet med övergivna och ferala katter (Yamaguchi et al., 1996; Jessup, 2004; Levy & Crawford, 2004; Slater, 2004; Winter, 2004).

Vad är ladugårdskatter och ferala katter?

Det har visat sig att definitionerna av av ladugårdskatter och ferala katter är ganska spridda, men den mest utbredda definitionen verkar vara den som Liberg & Sandell (1988) utkommit med, den används bl a av Baratt (1997) och Weber & Dailly (2007), de definierar både ferala katter och ladugårdskatter (”barn cats”). Liberg & Sandell (1988) definierar tre grundläggande kategorier av katter: ferala katter, semi-ferala katter och till sist huskatter eller husbaserade katter. Definitionen av den sista kategorin, huskatter lyder (översatt från engelska):

”tamkatter som lever i närhet med personer som tar på sig ett visst ansvar för utfodring av katterna och för att de har tillgång till byggnader för vila och skydd.”

En underkategori till ovanstående är ladugårdskatter/uthuskatter, dessa definieras kortfattat som:

”huskatter som inte får vistas i bostadsutrymmen, utan enbart har tillgång till övriga byggnader.”

Liberg & Sandell (1988) är den enda funna studie som definierar ladugårdskatter. Deras grunddefinitioner av katter specificerar inte på något sätt kattens tamhet, något som flera

författare använder sig av i sina definitioner av ferala katter (Levy & Crawford, 2004; Page et al., 1992).

För denna studie har en vidare definition använts och ladugårdskatter har här definierats som:

”katter som uppehåller sig på gården utan att få gå in i boningshus”.

Denna vida definition har valts för att få med alla katter som enligt svensk lagstiftning har en ägare på gården, utan att de har tillgång till den trygghet som ett boningshus innebär. Eftersom det förekommer att katter räknas som vildkatter trots att de matas regelbundet på gården eller att katterna på gården inte matas alls trots att de räknas som gårdens katter finns en viss risk att alla aktuella katter inte skulle komma med i undersökningen om Liberg & Sandells (1988) definition använts.

Djurskyddsproblem hos katt

Sjukdomar – Både hemlösa katter och ägda utekatter är väldigt utsatta för smittsamma sjukdomar såsom virus, endo- och ektoparasiter. Vid jämförelse av olika undersökningar har Levy & Crawford (2004) funnit att de ägda utekatterna är lika utsatta för olika smittor som de hemlösa katterna. Detta visar på vikten av att ge alla utekatter regelbundna veterinära behandlingar i förebyggande syfte, både för katternas välfärd och för att minska risken för att smitta sprids vidare till andra kattpopulationer, hundar och i viss mån även människor.

Yamaguchi et al. (1996) undersökte blodprover från 45 ferala katter i England, de fann att alla undersökta katter var positiva för FCV (feline calicivirus), FHV (feline herpesvirus) och FRoV (feline rotavirus); 96% av katterna var positiva för FPV (feline parvovirus); 84% var positiva för FCoV (feline coronavirus) och 57% var positiva för FIV (feline immunodeficiency virus). Deras resultat visar på ett kraftigt smittryck hos lösspringande katter. Luria et al. (2004) har å andra sidan funnit en betydligt lägre infektionsgrad på ferala katter i norra Florida, där endast 18,3% var positiva för FCoV och 5,2% var positiva för FIV. Mendes de Almeida et al. (2004) har funnit antikroppar mot FIV hos 15% av 47 undersökta katter i Rio de Janeiro.

Sveriges Veterinärmedicinska sällskap rekommenderar i en rapport sammanställd av Windahl och Ingman 2009, att alla katter grundvaccineras mot kattens calicivirus (FCV), kattens herpesvirus/kattens rhinotracheit virus som orsakar kattsnuva, och även mot kattens parvovirus (kattpest) vid tre till fyra tillfällen för att få ett komplett grundskydd (tabell 1). Därefter bör de återvaccineras med lämpliga intervall beroende på levnadsförhållanden (tabell 2). Då ladugårdskatter i de flesta fall har kontakt med ett flertal olika tama och/eller vilda djur, klassas dessa normalt som katter i högriskmiljö. Dessutom rekommenderas att kattuppfödningar testar alla vuxna katter för kattens leukemivirus (FeLV) och att utekatter i områden där infektion med FeLV är vanlig, vaccineras. Även vaccination mot *Chlamydomydia felis* (Klamydofila) rekommenderas i vissa fall vid uppfödning av kattungar (Englund et al., 2003).

Tabell 1. Rekommenderad grundvaccination av katt

GRUNDVACCINATION	FPV, FCV, FHV-1
	7-8 v
	efter 12 v
	ca 15-16 v *
	1 år

*Om avdödat vaccin använts/Vid högriskmiljö.

Tabell 2. Rekommenderad återvaccination av katt enligt SVS, SVA vaccinreferensgrupp

ÅTERVACCINATION	FPV, FCV, FHV-1	FPV	FCV, FHV-1
Ensamma innekatter	Inför förändring*		
Lågriskmiljö	Vart 3:e år		
Högriskmiljö		Vart 3:e år	Varje år

*T.ex. ytterligare katt i hushållet eller pensionatvistelse.

Endoparasiter – Sommerfelt et al. (2006) har funnit *Toxocara cati* i 35,7% av 465 insamlade träckprov i Argentina. I en engelsk undersökning fanns det spolmask (*Toxocara cati* och *T. leonina*) i så mycket som 91% respektive 82% av 11 insamlade träckprover samt antikroppar mot *Toxoplasma gondii* hos 62% av 45 ferala katter på en bondgård (Yamaguchi et al., 1996).

Det finns inga jämförbara siffror över förekomst av endoparasiter på svenska katter, men det kan troligtvis antas att den totala förekomsten är likvärdig även om delvis andra arter är aktuella under svenska förhållanden.

Spolmask (*Toxocara cati* & *Toxascaris leonina*) orsakar främst problem hos yngre katter då immunitet mot spolmask utvecklas hos vuxna individer (Gunnarsson, 2001). Symptom på spolmaskinfektion är dålig tillväxt, dålig pälskvalitet, bukighet, diarre och kräkningar. Bandmask (mestadels *Taenia taeniaeformis*) är vanligt hos svenska utekatter eftersom de sprids via smågnagare, ibland kan proglottider observeras runt kattens analöppning eller i dess avföring (Gunnarsson, 2001). Tarmflagellaten *Giardia lamblia* kan orsaka diarre och kräkningar (Gunnarsson, 2001). Förekommande koccidier är främst *Isopora felis* och *Toxoplasma gondii*. *I. felis* kan ge diarre och kräkningar och förekommer främst hos unga katter. *T. gondii* ger sällan symptom hos katt, men kan smitta människor och då orsaka bland annat fosterskador och abort hos gravida kvinnor (Gunnarsson, 2001).

Ektoparasiter – I Florida har Akucewich et al. (2002) kontrollerat förekomst av ektoparasiter hos 200 ferala katter, dessa fångades in som en del av ett TNR-program (trap-neuter-release), 95% av katterna hade loppor och 37% hade öronskabb.

Öronproblem hos katt orsakas ofta av öronskabbkvalstret (*Otodectes cynotis*), som vid infektion ger mild till kraftig klåda och ansamling av sekret i hörselgångarna (Gunnarsson, 2001). Vanligaste mjällkvalstret (*Cheyletiella blakei*) ger varierande symptom, ofta inbegripande mjällbildning och klåda, men infektionen kan även vara helt symptomfri (Gunnarsson, 2001). Kattens lus (*Felicola subrostratus*) ger klåda och håravfall

(Gunnarsson, 2001). Loppor (främst *Ctenocephalides felis*) ger bl.a. klåda och håravfall på länder. De lever även på hund, och människor kan bli bitna av lopporna hos en infekterad katt eller hund (Gunnarsson, 2001). Det är mycket ovanligt att katter får symptom av hårsäckskvalster (Gunnarsson, 2001). Fästingar kan orsaka lokala hudirritationer och vid kraftiga angrepp även blodbrist, dessutom sprider de sjukdomsalstrare såsom Borrelia- och Erlichia bakterier (Gunnarsson, 2001). Det finns även frilevande kvalster (*Trombicula autumnalis*) vars larver är parasitära och kan angripa alla djur inklusive människa, de är lätta att känna igen på sin intensiva orangeröda färg och orsakar klåda, på djur främst på öronlappar, ben, buk och tassar (Gunnarsson, 2001).

Övriga hälsorisker – Annat som är skadligt för hälsan hos katt inkluderar svält/törst, kyla/värme, skador (trauma som uppkommit vid exempelvis slagsmål), attacker från andra djur eller människor och fall från hög höjd (Baratt, 1997; Levy et al., 2003; Nutter et al., 2004). Man kan troligen anta att även dessa risker är förhöjda hos ladugårdskatter och ferala katter, men tyvärr har det inte gått att finna någon forskning som inriktats på dessa problem så det går inte att säga säkert om detta verkligen är fallet.

Reproduktion – Nutter et al. (2004) har utfört en tvåårig studie som bland annat inkluderade 27 katthonor från kattkolonier med ferala katter som utfodrades dagligen och hade tillgång till väderskydd och vatten. Honorna fick i genomsnitt 1,4 kullar per år, men det förekom att honor fick upp till tre kullar på ett år. Kullstorleken varierade från en till sex ungar per kull med en median på tre ungar per kull (Nutter et al., 2004). Detta innebär att det föds ca 4,2 ungar per hona och år, men med den höga dödlighet som framkommit i föregående studie – 75 % dödlighet fram till 6 månaders ålder (Nutter et al., 2004) – är det endast en unge per hona och år som lever mer än sex månader.

Dödsorsaker – Nutter et al. (2004) har i sin studie av 169 ferala kattungar funnit att 87 av dessa dött och 40 stycken försvunnit före sex månaders ålder. Dödsorsak kunde fastställas för 41 av kattungarna. Av dessa hade 90 % dött pga trauma (fysisk skada) orsakat främst av hundattacker och motorfordon, men även trampsador från hästar eller människor, trolig infanticid och fall från höloft förekom. Flera av de övriga tio procenten visade tecken på att ha haft luftvägsproblem och diarree innan de dog. I studier av Barratt (1997) och Levy et al. (2003) var skador orsakade av motorfordon en vanlig dödsorsak hos ladugårdskatter och ferala katter. I sistnämnda studie har dessutom beslut tagits att avliva sex katter pga allvarliga sjukdomar och skador.

Aktuell lagstiftning

Här följer en sammanfattning av några av de viktigaste lag- och föreskriftstexterna och någon föreskriftsdokumentation som är aktuella för ladugårdskatter, för att ge en översikt över vad svensk lagstiftning säger i dessa fall.

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom (2 § djurskyddslagen (1988:534)).

Djur skall ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn. Fodret och vattnet ska vara av god kvalitet och anpassat efter det djurslag som utfodras ... (3 § djurskyddslagen).

Om ett djur är sjukt, skadat eller på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa, skall djuret snarast ges nödvändig vård ... om inte skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart (9 § djurskyddslagen).

Ovanstående är tre av djurskyddslagens portalparagrafer som djurskyddsföreskrifterna grundar sig på. Det borde vara en självklarhet att ta hand om alla djur efter bästa förmåga.

Tillsyn ska ske minst två gånger om dagen. Unga, sjuka eller skadade hundar och katter ska ses till oftare (1 kap. 16 § Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr L 102).

”Det har också påpekats att det kan vara svårt att hålla kontrollen över ladugårdskatter, men även här ska man ge dem mat regelbundet och veta hur många katter man har och begränsa deras fortplantning. Om man har många katter som får fortplanta sig som de vill, får man dels problem med inavel och dels problem med att känna igen sina katter och får då svårt att veta om vissa katter försvinner eller varför de har försvunnit. Försvinner de pga. att de avlidit eller flyr de för att trycket blivit för stort (för många katter på ett område)? Det är också viktigt att man har katter som är så tama att man kan hantera dem, speciellt om de blir sjuka. Kattens status behöver stärkas, därför behöver det påpekas att man har skyldigheter och ansvar som kattägare. Varje kattägare ska sköta och ta hand om sin katt/sina katter samt förhindra oönskad fortplantning. Förhoppningsvis kommer ett ökat ansvarstagande göra att det på sikt bli sällsynt med förvildade och övergivna katter” (Föreskriftsdokumentation till hund- och kattföreskrift SJVFS 2008:5).

Hundar och katter ska dagligen ges foder. Fodret ska garantera tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsen och ges i sådan mängd så att de inte blir för magra eller för feta. Om flera djur utfodras tillsammans, ska de ges möjlighet att äta utan att otillbörligen störas av andra djur (1 kap. 18 § L 102).

Tillstånd till verksamheten ska den ha som yrkesmässigt eller i större omfattning ... (16 § djurskyddslagen).

Följande verksamheter med katt ska anses vara av större omfattning:

- 1. hållande av 10 eller fler katter äldre än 12 månader,*
- 2. uppfödning av 3 eller fler kullar per år,*
- 3. upplåtande av 3 eller fler katter per år,*
- 4. Försäljning av katter från 3 eller fler kullar per år av egen uppfödning,*
- 5. Försäljning av 3 eller fler katter per år från annans uppfödning, samt*
- 6. Förvaring eller utfodring av 4 eller fler katter.*

(Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:5) om kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534) för hållande m. m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur, saknr L 120).

Syfte

Syftet med den här studien är att kartlägga ladugårdskatter i Östergötland. Fokus ligger på hur många katter som finns, vilka levnadsförhållanden de har och om hållningen av ladugårdskatter innebär ett djurskyddsproblem, i så fall på vilket sätt och hur stort problemet är.

De övergripande frågeställningar som tagits fram för att komma åt problemet är följande:

- Hur många ladugårdskatter finns det i Östergötland?
- Hur vanligt är det att ladugårdskatter hålls i sådan omfattning att det är tillståndspliktig verksamhet enligt 16 § i djurskyddslagen?
- Hålls katterna i enlighet med djurskyddslagstiftningen?
  - Om katterna inte hålls i enlighet med djurskyddslagstiftningen, vilka brister finns?
  - Vilka åtgärder krävs för att uppfylla lagstiftningen?

MATERIAL OCH METODER

Utformning

Studien utformades som en kort enkätundersökning som, tillsammans med missivbrev och frankerat svarskuvert, skickades ut med post till 200 produktionsplatser med nötdjur. Undersökningen var helt konfidentiell, men varje svarskuvert fick ett löpnummer för att kunna se vilka som svarat om påminnelse skulle behöva skickas ut (Trost 2001). Enkäten bestod av sex allmänna frågor om gården och 20 frågor om gårdens ladugårdskatter (bilaga 1). De allmänna frågorna syftar till att ge bakgrundsinformation och ligga till grund för olika indelningar av det insamlade materialet och för att underlätta utförandet av relevanta statistiska beräkningar. Frågor om ladugårdskatter är de som hanterar själva frågeställningen, där ingår frågor om allt från hur många ladugårdskatter som finns på gården till när dessa får veterinärvård. Frågorna har till största delen varit slutna flervalsfrågor för att förenkla den statistiska analysen (Trost 2001), men där detta krävts av frågans natur har även ett "övrigt" eller liknande alternativ med plats för kommentarer funnits med. Enkäten har avslutats med "Egna kommentarer" där ifyllaren fått några rader för att skriva ner sådant som inte tagits upp i frågorna. Alla enkäter skickades ut den fjärde april och de återsändes under april månad med svar inkommande från den åttonde och till den trettionde april.

Målgrupp

Studien har omfattat ladugårdskatter i Östergötlands län (dvs. *katter som uppehåller sig på gården utan att få gå in i boningshus*). För att nå den målgruppen så väl som möjligt har studien föregåtts av kortare intervjuer med några få lantbrukare med olika produktionsinriktningar, därefter har beslut tagits att rikta utskicken till mjölk- och köttgårdar då det inom övrig produktion såsom gris- får- och hönsgårdar verkar vara ovanligt med ladugårdskatter. Målpopulationen för studien var således ladugårdskatter på nötgårdar i Östergötland, urvalet bestod av 200 slumpmässigt utvalda produktionsplatser för nötkreatur i Östergötland (13% av det totala antalet produktionsplatser i länet).

Det register som använts för utskick av enkäter är Jordbruksverkets CDB-register (centrala djurdatabasen) där alla nöthållare löpande ska registrera in vilka produktionsplatser de har och hur många djur som finns på varje plats. Ur detta har registerprogrammet slumpmässigt sorterat ut 200 produktionsplatser för nöt i Östergötland. Till dessa har enkäten med ett missivbrev och frankerat svarskuvert skickats ut med en vecka från utskick till sista svarsdag enligt missivbrevet, svar inkom dock under betydligt längre period och det sista svaret som tagits med i undersökningen inkom nästan fyra veckor efter utskicket.

Totalt antal aktiva produktionsplatser för nöt i Östergötland har med CDB-registrets hjälp uppskattats till ca 1500 st vid undersökningstillfället. Denna siffra är betydligt högre än antalet företag med nöt i länet, detta beroende på att varje företag kan ha flera produktionsplatser för sin djurhållning. För enkelhetens skull har uttrycket "nötgårdar" eller liknande använts en del i arbetet, vid dessa tillfällen menas produktionsplatser och inte nötföretag.

Databearbetning

Alla enkätsvar inklusive kommentarer och oklarheter registrerades i en Excel-fil, med ett datablad för rådatan och ett annat där enbart gårdar som har ladugårdskatter finns med. Då svaren registrerades, gjordes även en markering i registerutdraget och de besvarade enkäterna numrerades på nytt efter den ordning de inkommit på. Detta för att kunna hålla isär olika enkätsvar utan att riskera att bryta konfidentialiteten. Därefter importerades och behandlades båda databladerna i statistikprogrammet Minitab ver. 15.

Större delen av insamlade data är kategoridata, detta har begränsat vilka tester som är lämpliga att använda. Svarsdata har jämförts genom att titta på hur stor procent av de svarande som har valt olika alternativ, dessutom har Chi-två-test (χ^2 -test) använts för att analysera samband mellan katternas skötsel och deras hälsoläge.

Tillsyn analyserades mot: 1. Undervikt   2. Ohyra   3. Sjukdomssymptom

Daglig utfodring med kattmat mot: 1. Undervikt   2. Övervikt   3. Tillsyn

Veterinärvård analyserades mot: 1. Undervikt   2. Ohyra   3. Sjukdomssymptom

En genomgång har gjorts av de uppgifter som skrivits till i enkäterna såsom förklaringar då alternativet ”övrigt” valts (bilaga 2).

För att visa på hur många av länets gårdar som bedriver någon form av uppfödning av kattungar, har svaret på fråga 15 (Föds ungar på gården?) använts. Då endast två svarande angett ”vet ej”, räknades dessa bort och alla ”ja”-svar räknades samman. Antalet ”ja”-svar (44) dividerades med totalt antal inskickade och ifyllda enkäter (120), detta multiplicerades med totalt antal produktionsplatser för nöt i Östergötland (1500) för att få fram det totala antalet gårdar i Östergötland där det föds kattungar.

Svaren från fråga 7 (Hur många ladugårdskatter över 12 mån ålder finns på gården?) har använts för att räkna fram det totala antalet vuxna ladugårdskatter i länet. Antalet svar på varje alternativ har multiplicerats med kategorimedel (ex. 55 st. svarade alt. 1-3, det ger $2 \cdot 55$ katter) för att få fram ett snitt på hur många katter som befinner sig i varje kategori. Antal katter per kategori har dividerats med totalt antal inskickade och ifyllda enkäter (120) och multiplicerats med det totala antalet produktionsplatser för nöt (1500).

Egna tolkningar

Trots att enkäten är kortfattad och till allra största delen består av slutna frågor var det en hel del svar som krävde tolkning i efterhand. Frågor där inget alternativ valts markerades som ”ej ifyllt” och även i något fall då det inte gick att tyda vilket alternativ som valts markerades frågan som ”ej ifyllt”.

Fråga 1 huvudsaklig produktionsinriktning: I flera fall hade både ”kött” och ”övrigt” valts på enkäten (13 fall), i dessa har enbart alternativet ”kött” lagts in i datafilen eftersom jämförelserna som gjorts främst syftar till att se skillnader mellan mjölk- och köttgårdar, kategorin ”övrigt” är av underordnad betydelse.

Fråga 5 finns det katter på gården?: I ett fall har inget alternativ valts, men man har skrivit till "katt i annat hus på gården", något som har tolkats som att katten faktiskt är en ladugårdskatt och inte har tillgång till boningshus.

Fråga 7 Hur många ladugårdskatter över 12 mån ålder?: I ett fall har alt. 1-3 valts, men man har också skrivit till "vildkatter 2 st. Det framgår inte helt klart om de två vildkatterna är inräknade i valt alternativ eller inte, men här har det antagits att de är inräknade och att dessa är att räkna som ladugårdskatter. Detta eftersom de stämmer in på definitionen av ladugårdskatter i och med att de uppehåller sig på gården utan att ha tillgång till boningshus.

RESULTAT

Svarsfrekvens

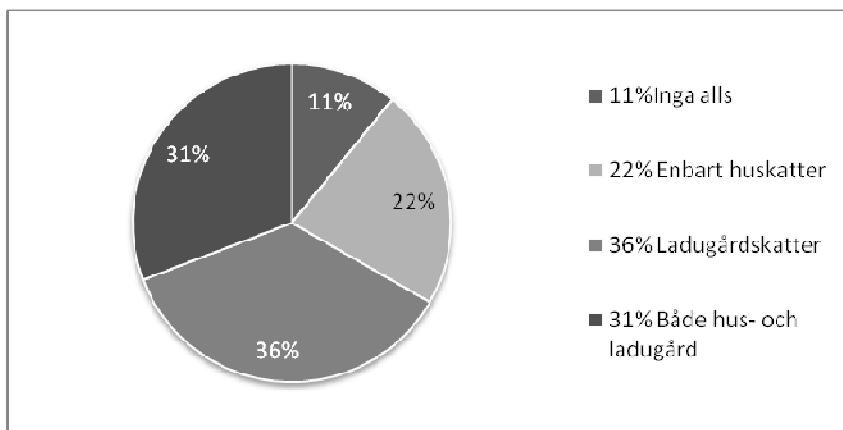
Av de 200 utskickade enkäterna var det 122 som återsändes (39% bortfall), det innebär en svarsfrekvens på 61%. Alla återsända enkäter var dock inte ifyllda till sin helhet, delvis beroende på att enkäten var utformad så att svarande som inte har ladugårdskatter enbart fyllde i enkätens allmänna del och att några frågor hade följdfrågor. Men vissa svarande hoppade också över en del frågor eller markerade någon fråga så otydligt att svaret inte kunde tydas ut. En enkät återsändes utan att vara ifylld och en svarande har slutat med djurhållning och hade därför inte fyllt i enkäten. Svarsfrekvensen varierar alltså något mellan frågorna och det totala antalet ifyllda enkäter uppmättes till 120 stycken.

Driftsinriktning

Av de 120 svarande var 19 gårdar (16%) huvudsakligen mjölkgårdar, 88 gårdar (73%) var huvudsakligen köttgårdar och 13 gårdar (11%) hade en övrig driftsinriktning. En stor del av dem som valt både kött och övrigt som driftsinriktning (6 st) hade spannmål som övrig produktionsinriktning. Övriga inriktningar som förekom var skog (2 st) och en vardera av avel, dikor, kalvuppfödning, växtodling och div. körslor. Hos dem som enbart hade övrig inriktning var spannmål (3 st) och hästar (3 st) vanligast, grisproduktion (2 st) och en vardera av "självhushåll, statsfientlig verksamhet"; potatis; bo på lantgård + hästar och "hästar, får, ko, höns, hundar och katter". En sammanställning över de olika svarsalternativens frekvens medföljer (bilaga 3).

Förekomst av ladugårdskatter

På 13 gårdar fanns det inga katter. Totalt 80 gårdar (67%) hade ladugårdskatter och fyllde därmed i den andra delen av enkäten. Resterande 27 gårdar hade endast huskatter (figur 1).

Figur 1. Förekomst av katter - Total andel gårdar med hus- eller ladugårdskatter resp. utan katter av samtliga inskickade enkäter.

Av de gårdar som hade ladugårdskatter hade 47% även huskatter och 34% hade minst en katt som var under tolv månader gammal vid svarstillfället (tabell 3). Varje gård hade i snitt 15 nötboskap och det gick 6,6 nöt på varje vuxen ladugårdskatt i länet.

Tabell 3. Andel gårdar i studien med olika antal vuxna och unga ladugårdskatter.

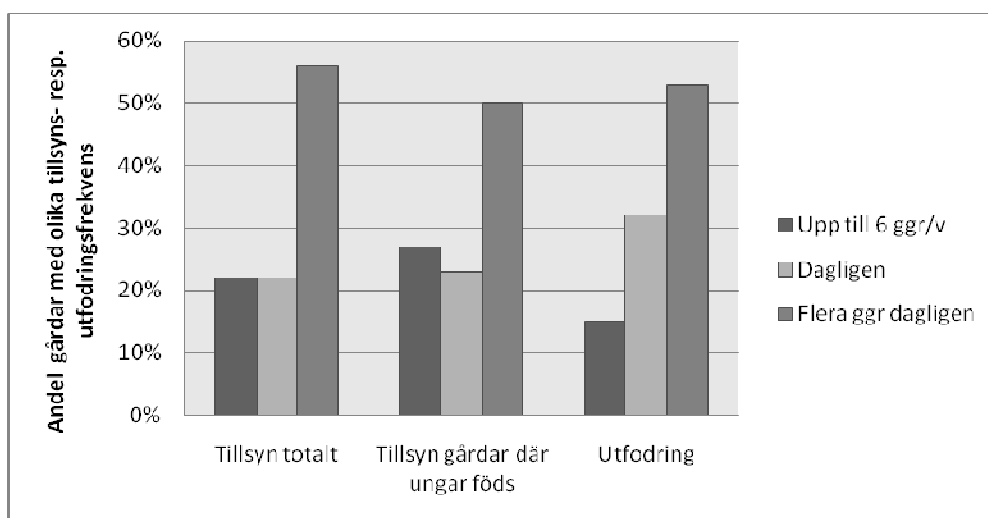
ANTAL KATTER	1-3 st	4-6 st	7-9 st	10-12 st	Gårdar utan ungar	Vet ej
VUXNA >12 MÅN	70 %	16 %	9 %	5 %	-	-
UNGAR <12 MÅN	26 %	7 %	1 %	-	63 %	3 %

Det var 78 gårdar som svarade på frågan ”Är katterna kastrerade?” Av dem hade 16 gårdar endast kastrerade katter, och på varje övrig gård fanns minst en okastrerad katt. Åtminstone 25% av gårdarna beräknas ha huserat okastrerade honkatter och 24% beräknas ha huserat okastrerade hankatter. Under 2009 föddes det kattungar på totalt ca 550 gårdar i länet.

Det fanns i genomsnitt 2,3 vuxna ladugårdskatter på varje produktionsplats för nötboskap (totalt 273 katter på 120 undersökta gårdar), där varje mjölkgård hade 4,7 katter, varje köttgård hade 1,8 katter och varje övrig gård hade 2,4 katter i genomsnitt. Sett till hela populationen ladugårdskatter på nötgårdar i Östergötland fanns det totalt ca 1120 vuxna katter på mjölkgårdar, ca 1930 vuxna katter på köttgårdar och ca 390 vuxna katter på övriga gårdar. Detta ger totalt ca 3440 vuxna ladugårdskatter på nötgårdar i Östergötland i april 2009.

Djurskydd

Bland gårdar med ladugårdskatter var det 17 st som inte hade daglig tillsyn på katterna, samtidigt hade drygt hälften av gårdarna tillsyn flera gånger varje dag, resterande svarade att de hade tillsyn över sina katter en gång per dag. På de gårdar där det dessutom föds ungar, hade 12 st inte daglig tillsyn och endast hälften hade tillsyn flera gånger dagligen (figur 3).

Figur 3. Tillsyn/utfodring - Andel gårdar med olika frekvens på tillsyn och utfodring av ladugårdskatter.

Gårdar där katterna inte fick daglig tillsyn hyste en större osäkerhet över om de hade underviktiga katter eller inte ($\chi^2=8,770$; $p=0,012$; $df=2$), däremot är det färre (2 st) än

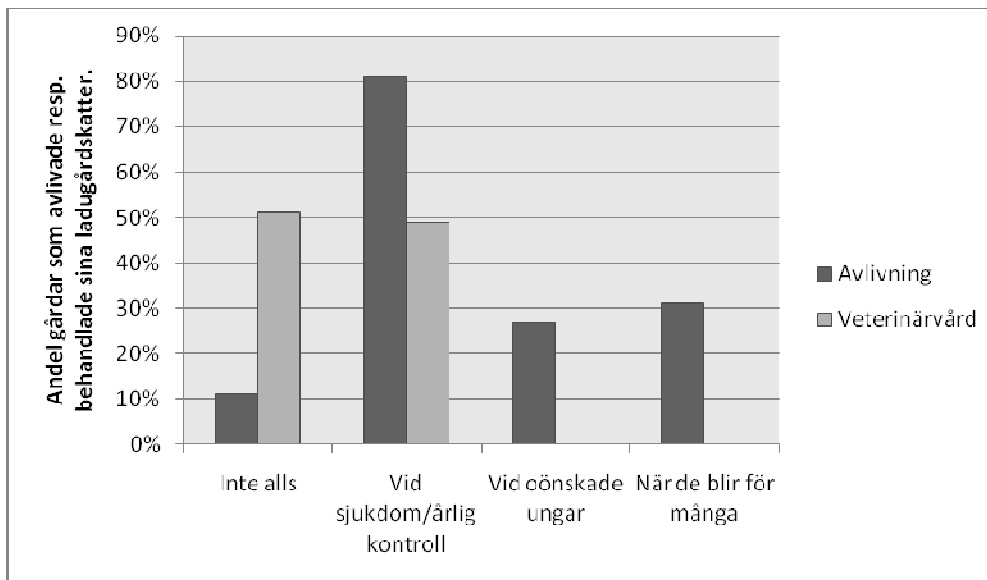
förväntat (4,7 st) av de gårdar med daglig tillsyn som inte visste om de hade underviktiga katter. På gårdar där katterna inte fick daglig tillsyn hyste man också en större osäkerhet över om man hade katter med ohyra eller inte ($\chi^2=8,233$; $p=0,016$; $df=2$). Det var även färre (6 st) gårdar som ansåg sig vara fria från ohyra än förväntat (10,68 st) i gruppen som inte hade daglig tillsyn. Inget samband kunde visas mellan tillsyn och sjukdom då det fanns för få värden för att få fram ett pålitligt resultat (endast 5 förekomster av katter med sjukdomssymptom gav $\chi^2=1,700$; n.s.).

På de flesta gårdarna (81%) matades katterna med kattmat minst en gång per dag, men på 19% matades de inte varje dag eller endast med något annat än kattmat (figur 3). På två gårdar (3%) matade man inte katterna alls. De gårdar som använde övriga fodermedel gav katterna mjölk, matrester, gröt, pulvermjölk/mjölkersättning eller smågrisfoder.

Gårdar som inte utfodrade sina katter dagligen hyste en större osäkerhet över om man hade underviktiga katter eller inte än de som utfodrade dagligen ($\chi^2=9,607$; $p=0,008$; $df=2$). Gårdar med daglig utfodring hyste istället en större säkerhet kring om man har underviktiga katter än vad som var förväntat (2 st mot förväntade 4,861). Det fanns inget signifikant samband mellan daglig utfodring och övervikt ($\chi^2=1,707$; n.s.).

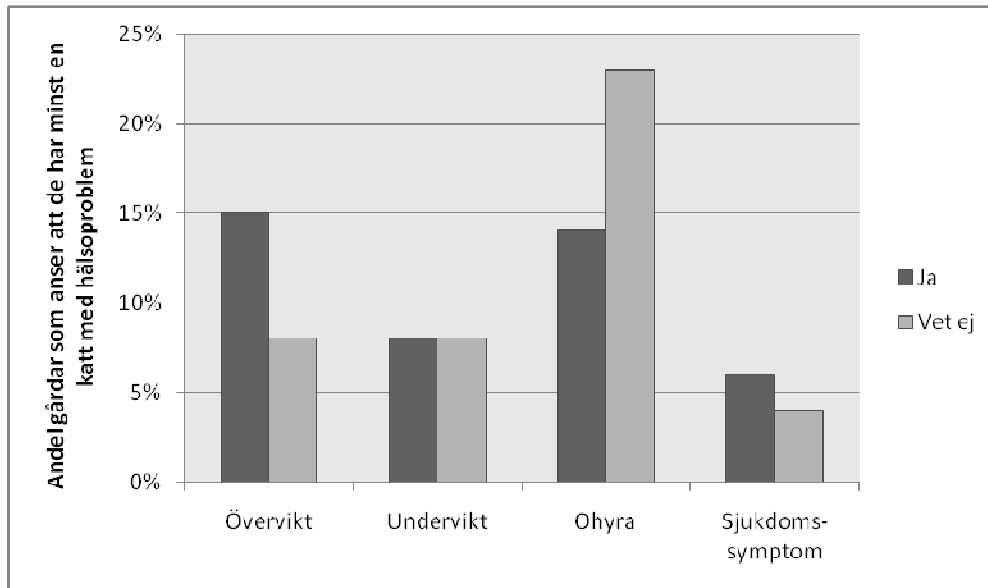
De gårdar som inte utfodrade sina katter dagligen hade i hög grad inte heller daglig tillsyn ($\chi^2=17,202$; $p<0,001$ $df=2$). Av de gårdar som utfodrade katterna flera gånger dagligen var det däremot färre än förväntat som inte hade daglig tillsyn (3 st mot förväntade 8,54).

På många gårdar (41%) avmaskades katterna vid behov, men på nästan lika många gårdar (39%) avmaskades katterna inte alls. Avlivning av sjuka katter gjordes på de flesta gårdarna, men på 9 gårdar avlivades inga katter, 27% avlivade oönskade kattungar och 39% avlivade katter när de blir för många. På hälften (39 st) av gårdarna fick katterna ingen veterinärvård (figur 4).

Figur 4. Behandlingar - Andel gårdar som avlivade resp. gav veterinärvård till sina ladugårdskatter vid olika tillfällen.

De flesta gårdarna i studien ansåg att deras katter var utan hälsoproblem (övervikt, undervikt, ohyra eller sjukdomssymptom), men 15% ansåg sig ha minst en överviktig katt. Vid 8% av gårdarna trodde man sig ha någon underviktig katt, vid 14% av gårdarna – någon katt med ohyra och vid 6% av gårdarna ansåg man att man hade någon katt med sjukdomssymptom. På flera gårdar visste man inte ifall man hade katter med hälsoproblem eller inte. Speciellt hög osäkerhet var det angående katter med ohyra, där 23% uppgav att de inte visste ifall någon katt var utsatt eller inte (figur 5).

Figur 5. Hälsoproblem - Andel gårdar som ansåg att de hade katter med övervikt, undervikt, ohyra eller sjukdomssymptom.

De som inte gav sina katter någon veterinärvård hade en ökad risk för att ha minst en underviktig katt ($\chi^2=6,075$; $p=0,048$; $df=2$), men det var också vanligare på dessa gårdar att inte veta om man hade någon underviktig katt eller inte. Inget direkt samband har kunnat påvisas mellan veterinärvård och förekomst av ohyra, men däremot en stark signifikans ($\chi^2=9,768$; $p=0,008$; $df=2$) för att man på de gårdar som inte gav katterna veterinärvård, i större utsträckning var omedveten om ifall katterna hade ohyra eller inte. Inget tillförlitligt resultat kunde fås gällande ett eventuellt samband mellan veterinärvård och sjukdomssymptom ($\chi^2=0,161$; n.s.) pga få katter med sjukdomssymptom i studien.

DISKUSSION

Inventeringen av ladugårdskatter i Östergötland har visat på en utbredd användning av ladugårdskatter som råttfångare och liknande på nötgårdarna i länet då två tredjedelar av gårdarna i studien hade en eller flera ladugårdskatter på gården. I snitt gick det en katt på drygt var sjätte ko i länet trots att de gårdar som hade ladugårdskatter endast hade 2,3 katter per gård i snitt. Flera av de svarande hade 10 eller fler vuxna katter. Om resultatet är genomsnittligt för länet är totalt ca 50 nötgårdar i Östergötland tillståndspliktiga pga antalet katter, enligt Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om krav på tillstånd enligt 16§ i djurskyddslagen (1988:534) för hållande m.m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur (DFS 2004:5).

Det faktum att det visat sig vara vanligt med ladugårdskatter innebär att väldigt många djur påverkas av hur dessa sköts och vilken levnadsmiljö de har. Det innebär också att ladugårdskatternas välmående är en viktig djurskyddsfråga. Det borde således vara en självklarhet för djurskyddshandläggare att inte bara kontrollera djurskyddsnivån hos kor och kalvar på nötgårdar, utan att även kontrollera om det finns ladugårdskatter och hur djurskyddsnivån för dessa är.

Okastrerade katter visade sig vara vanligt och på flera gårdar tog de inte heller bort de ungar som föddes. Nutter et al. (2004) har visat på att varje okastrerad katthona får flera kullar kattungar varje år. Flertalet dör väldigt unga, men en unge från varje kull kommer själv att kunna producera en kull efter ett år. Det är inte helt självklart att Nutter's resultat är helt rättvisande för ladugårdskatter. De katter som deltog i studien av Nutter et al. (2004) kom från kattkolonier med tillgång till väderskydd, vatten och daglig utfodring. Troligen är dödligheten ännu högre på de platser där skötseln ligger på en lägre nivå, vilket är fallet på flera av nötgårdarna i Östergötland. Det är därmed tveksamt om man kan ta för givet att överlevnadsfrekvensen är större hos svenska ladugårdskatter än hos katter i förvaldade kattkolonier.

För katternas välbefinnande finns det två grundproblem med att de får föröka sig okontrollerat. Dödligheten bland ferala kattungar är mycket hög och många får en plågsam död på grund av obehandlade skador och sjukdomar (Levy et al., 2003; Nutter et al., 2004), något som strider mot 2 och 9 §§ djurskyddslagen (1988:534). Produktionen av kattungar leder även till att populationen utökas, konkurrensen leder till mer aggressioner mellan katter och risken för att alla katter inte får tillgång till foder, vatten och skydd ökar. Flera studier har visat att ferala katter som håller till i utkanten av en kattkoloni och därmed långt från centrala resurser, har ett sämre hälsoläge än katter med närhet till resurser (Macdonald, 1997; Natoli et al., 2001).

Flera av de svarande i studien verkar anse att ladugårdskatter sköter sig själva och inte behöver ges varken mat eller veterinärvård, trots att gårdens huskatter i flera fall fick betydligt högre grad av omsorg. Detta visar på att attityden till ladugårdskatter kan skilja sig från attityden mot sällskapskatter. Det vore intressant att genom en attitydundersökning ta reda på vad detta beror på då det i dessa fall inte verkar vara positivt korrelerat med katternas ekonomiska värde eller nyttovärde. Det kan möjligen spekuleras i om katternas

känslomässiga värde varit styrande i dessa fall, då sällskapskatter lever i en närmare relation till sina ägare än ladugårdskatter.

På många gårdar avmaskade man inte, gav ingen veterinärvård, alternativt avlivade inte sjuka katter, vilket innebär ett stort potentiellt djurskyddsproblem. Det har påvisats att brist på veterinärvård ökar andelen magra katter och det är mycket möjligt att undervikten helt eller delvis beror på sjukdom i flera av dessa fall (Mendes de Almeida et al., 2004). Undersökningen visar dessutom på att närmare 30% av gårdarna hade någon katt med hälsoproblem såsom undervikt, ohyra och sjukdomssymptom. Om man dessutom räknar in övervikt som hälsoproblem stiger siffran till ca 40%.

De djurägare som hade lägst skötselnivå och exempelvis inte haft tillsyn på sina katter, visste ofta inte heller om katterna var sjuka eller underviktiga. Därför är det svårt att få en korrekt uppfattning av hur stort djurskyddsproblemet verkligen är. Däremot är det tydligt att nivån på djurskyddet är för låg på många gårdar och att insatser i form av exempelvis informationskampanjer riktade till nöthållare och allmänheten samt ökade kontroller av katternas status vid gårdsbesök är nödvändiga för att kunna garantera ladugårdskatter en grundläggande nivå på djurskydd.

För att få en tydlig bild av vilken hälsostatus ladugårdskatterna verkligen har krävs vidare undersökningar genom besök och hälsoundersökningar av katter ute på gårdarna för att se hur stor andel av dessa djur som har nedsatt hälsa och därmed nedsatt livskvalitet.

Enkät

Enkäten har varit tillfredställande funktionell och gett relevanta svar på de grundläggande frågeställningar som tagits upp, men trots detta har ett flertal önskvärda förbättringar upptäckts under studiens gång. Efter genomgång av enkätsvaren kan det konstateras att enkätens frågor hade en större bredd än nödvändigt och om man istället hållit sig mer till kärnfrågorna så hade det istället varit möjligt att istället gå djupare i frågeställningarna och ställa fler följdfrågor. Detta hade troligen gjort materialet mer lättbearbetat och hade gett möjlighet att få ut fler relevanta data ur studien (Trost, 2001). Bearbetning av data i lämpliga kategorier hade underlättats om öppna frågor använts till frågor om antal katter och andra djur, trots att slutna frågor ofta rekommenderas i dessa sammanhang (Trost, 2001). Bearbetning och tolkning av resultaten hade underlättats ifall frågor om ålder och kön på personen som svarat funnits med. Även frågor om vaccination, hur många kullar som föds per år, hur många katter som avlivas per år, vem som avlivar katterna, hur många katter som fanns på gården i juli förra året och någon fråga om katternas tamhet hade underlättat bearbetning av svaren och förenklat arbetet med att svara på arbetets frågeställningar.

Felkällor

Det är osäkert ifall antalet katter per gård verkligen kan läggas ihop för att få fram en korrekt siffra på den totala populationen av ladugårdskatter i Östergötland. I enkäten efterfrågades antalet katter som fanns på gården, men eftersom studier över katters vistelseområde skiljer sig kraftigt åt i sina resultat och gårdarnas närhet till grannar inte kontrollerats här, är det inte klarlagt hur troligt det är att flera av dessa katter i själva verket vistats på flera närliggande gårdar vid olika tillfällen. Det är alltså möjligt att en viss del av

ladugårdskatterna ansetts hemmahörande på flera olika gårdar och därmed räknats två (eller flera) gånger i studien, men det är tveksamt om en ev. dubbelräkning av katter kan ha märkbar inverkan på slutresultatet då det troligen handlar om en mycket liten andel av det totala antalet katter.

Gårdar med driftsinriktning mot köttdjur var klart överrepresenterade i studien då dessa stod för 73% av svaren, medan mjölkgårdar endast stod för 16% och övrig drift för 11% av enkätdeltagarna. Detta kan mycket väl vara en god spegling av förhållandet i hela populationen, men då det inte gått att få fram gårdarnas driftsinriktning ur CDB-registret är detta en möjlig felkälla om urvalet blivit viktat åt något håll (urvalet inte är representativt för de östgötska gårdarna), speciellt då antalet katter skiljer sig kraftigt åt hos de olika driftsinriktningarna.

Mjölkgårdarna som deltog i studien hade fler katter än andra driftsinriktningar och tre av fyra gårdar som hade tio eller fler katter är mjölkgårdar. Det har dock inte gått att visa på någon signifikant skillnad mellan driftsinriktningarna då antalet mjölkgårdar i studien var för få för att man ska kunna lita på att resultatet är representativt för hela populationen.

De djurägare som ej hade daglig tillsyn, ej daglig utfodring eller ej behandlade katter vid sjukdom eller liknande är de djurägare som kan antas ha mest hälsoproblem, men dessa djurägare hade större osäkerhet gällande om de hade katter med hälsoproblem såsom undervikt eller sjukdomssymptom. Detta kan ha lett till en undervärdering av det totala antalet katter med hälsoproblem.

Sammantaget har felkällornas inverkan trots allt sannolikt haft begränsad inverkan på slutsatserna som dragits, ev. med undantag för det totala antalet katter i populationen. I övriga frågeställningar kan möjligen problemen ha undervärderats en aning, dock utan att fördelningen av problemområden i så fall ändras eller förskjuts.

SLUTSATSER

Hur många ladugårdskatter fanns i Östergötland vid tiden för undersökningen?

- Totalt fanns det ca 3440 st ladugårdskatter på nötgårdar i Östergötland i april 2009.

Hur vanligt var det att ladugårdskatter hölls i sådan omfattning att det är tillståndspliktig verksamhet enligt 16 § i djurskyddslagen?

- 3,3% av gårdarna hade 10 eller fler vuxna katter.
- Uppskattningsvis 8-16% av gårdarna födde upp tre eller fler kullar per år.

Hölls ladugårdskatterna i enlighet med djurskyddslagstiftningen?

- Alla katter hölls inte i enlighet med djurskyddslagstiftningen.

Vilka brister fanns?

- Tillsyn ska ske två gånger per dag!
22% av gårdarna hade tillsyn en gång per dag och 22% hade inte ens daglig tillsyn.
- Katter ska dagligen ges foder. Fodret ska garantera tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel!
På 15% av gårdarna matades inte ladugårdskatterna med kattmat varje dag.
- Om ett djur visar tecken på ohälsa skall det snarast ges nödvändig vård eller avlivas!
På 39% av gårdarna skedde ingen avmaskning av katterna, detta behöver inte innebära ett djurskyddsproblem på samtliga gårdar, men risken för detta är stor.
- 51% av gårdarna gav inte sina ladugårdskatter någon veterinärvård, inte heller detta innebär djurskyddsproblem på alla gårdar, men risken ökar.
- 19% av gårdarna avlivar inte sjuka katter, här är ett tydligt riskområde.
- 11% av gårdarna ger varken katterna veterinärvård eller avlivar sjuka katter, dessa gårdar har troligen djurskyddsproblem.

Vilka åtgärder skulle krävas för att uppfylla lagstiftningen?

- Tillsyn av alla katter ska ske två gånger dagligen, oftare för unga och sjuka katter.
- Utfodring med näringsmässigt lämpligt foder ska ske minst en gång om dagen.
- Sjuka katter ska ges nödvändig veterinärvård eller vid behov avlivas snarast.
- Alla katter behöver kunna fångas in vid behov för att kunna uppfylla föregående punkt.

Riktad information till lantbrukare angående vilka krav lagen ställer på dem som katthållare är en grundförutsättning för att uppfylla denna, då kunskapsnivån om lagstiftning gällande katter generellt sett visat sig vara bristfällig.

TACK TILL...

... Christina Lindqvist som varit min handledare och ställt upp så mycket hon kunnat under arbetets gång.

... Lena Lidfors som hoppat in som handledare under en period då Christina varit förhindrad.

... Cheryl Jones-Fur på jordbruksverket som varit min biträdande handledare och hjälpt till under första delen av arbetets gång.

... Mia Modén på jordbruksverkets registerenhet som varit mycket hjälpsam och bland annat tagit fram utdrag ur CDB-registret så jag hade någonstans att skicka mina enkäter.

... Alla djurhållare som ställt upp och svarat på enkäten och därmed bidragit till resultaten i arbetet.

REFERENSER

Författningar

Djurskyddslagen (1988:534).

Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:5) om kravet på tillstånd enligt 16 § djurskyddslagen (1988:534) för hållande m. m. av häst, hund, katt och övriga sällskapsdjur, saknr L 120.

Föreskriftsdokumentation till hund- och kattföreskrift SJVFS 2008:5.

Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2008:5) om hållande av hund och katt, saknr L 102.

Litteratur

- Akucewich, L.H., Philman, K., Clark, A., Gillespie, J., Kunkle, G., Nicklin, C.F. & Greiner, E.C. 2002. Prevalence of ectoparasites in a population of feral cats from north central Florida during the summer. *Veterinary Parasitology* 109: 129-139.
- Barratt, D.G. 1997. Home range size, habitat utilisation and movement patterns of suburban and farm cats *Felis catus*. *Ecography* 20: 271-280.
- Englund, L., Egenvall, A., Grönvik, K.O., Hedhammar, Å., Ström Holst, B., Klingeborn, B., Krönlein, M. & Möller, L. 2003. *Vaccination av hund och katt i Sverige*. Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap och Statens Veterinärmedicinska Anstalt. SVS-SVA vaccinrapport 22 juli 2003.
- Eriksson, P., Loberg, J. & Andersson, M. 2009. A survey of cat shelters in Sweden. *Animal Welfare* 18: 283-288.
- Gunnarsson, L. 2001. Endo- och ektoparasiter hos katt. I: Gro Ramsten Wesenberg, Statens legemiddelverk (red.) *Terapiambefaling: Antiparasitærbehandling av hund, katt og hest*. 87-89. Oslo: Statens legemiddelverk. Publikasjon 2001:07. November 2001. ISSN: 1502-2692.
- Jessup, D.A. 2004. The welfare of feral cats and wildlife. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 225: 1377-1383.
- Levy, J.K. & Crawford, P.C. 2004. Humane strategies for controlling feral cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 225: 1354-1360.
- Levy, J.K., Gale, D.W. & Gale, L.A. 2003. Evaluation of the effect of a long-term trap-neuter-return and adoption program on a free-roaming cat population. *Journal of the American veterinary medical association* 222 (1): 42-46.
- Liberg, O. & Sandell, M. 1988. Spatial organization and reproductive tactics in the domestic cat and other felids. I: Turner, D.C., Bateson, P. (red.) *The domestic cat: The biology of its behavior*. 83-98. Cambridge: Cambridge University Press.
- Liberg, O., Sandell, M. Pontier, D. & Natoli, E. 2000. Density, spatial organization and reproductive tactics in the domestic cat and other felids. I: Turner, DC., Bateson, P. (red.) *The domestic cat: The biology of its behavior*. 2:a uppl. 119-147. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 0-521-63648-5.
- Luria, B.J., Levy, J.K., Lappin, M.R., Breitschwerdt, A.B., Legendre, A.M., Hernandez, J.A., Gorman, S.P. & Lee, I.T. 2004. Prevalence of infectious diseases in feral cats in Northern Florida. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 6: 287-296.
- Macdonald, D.W., Yamaguchi, N. & Passanisi, W.C. 1997. The health, haematology and blood biochemistry of free-ranging farm cats in relation to social status. *Animal Welfare* 7: 243-256.

- Manimalisrapporten* 2005. Löthgren, E. (red.). Stockholm. [online]. <http://www.manimalis.se/uploads/465be5b3853e8465be5b387325.pdf>. [2011-02-05].
- Mendes de Almeida, F., Faria, M.C.F., Branco, A.S., Serrão, M.L., Souza, A.M., Almosny, N., Chame, M. & Labarthe, N. 2004. Sanitary conditions of a colony of urban feral cats (*Felis catus* Linnaeus, 1758) in a zoological garden of Rio de Janeiro, Brazil. *Revista do Instituto de Medicina Tropical de São Paulo* 46: 269-274.
- Natoli, E., Baggio, A. & Pontier, D. 2001. Male and female agnostic and affiliative relationships in a social group of farm cats (*Felis catus* L.). *Behavioural Processes* 53: 137-143.
- Nutter, F.B., Levine, J.F. & Stoskopf, M.K. 2004. Reproductive capacity of free-roaming domestic cats and kitten survival rate. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 225: 1399-1402.
- Page, R.J.C., Ross, J. & Bennett, D.H. 1992. A study of the home ranges, movements and behaviour of the feral cat population at Avonmouth Docks. *Wildlife Rescue* 19: 263-277.
- Slater, M.R. 2004. Understanding issues and solutions for unowned, free-roaming cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 225: 1350-1354.
- Sommerfelt, I.E., Cardillo, N., López, C., Ribicich, M., Gallo, C. & Franco, A. 2006. Prevalence of *Toxocara cati* and other parasites in cats faeces collected from the open spaces of public institutions: Buenos Aires, Argentina. *Veterinary Parasitology* 140: 296-301.
- Statistiska Centralbyrån 2006. *Förekomst av sällskapsdjur – främst hund och katt – i Svenska hushåll*. SCB. Hundar, katter och andra sällskapsdjur. [online]. Tillgänglig: <http://www.manimalis.se/uploads/hela-studierresultatet-sallskapsdjur-i-sverige.pdf>. [2011-02-05].
- Trost, J. 2001. *Enkätboken*. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 91-44-01816-9.
- Weber, J.M. & Dailly, L. 2007. Food habits and ranging behaviour of a group of farm cats (*Felis catus*) in a Swiss mountainous area. *Journal of Zoology* 245: 234-237.
- Windahl, U. & Ingman, J. 2009. Vaccination av hund och katt. SVS Vaccinreferensgrupp. [online]. Tillgänglig: <http://www.svf.se/Documents/S%c3%a4llskapet/Initiativ%c3%a4renden/Vaccin%20SVS%20uw%202010.pdf>. [2011-02-05].
- Winter, L. 2004. Trap-neuter-release programs: the reality and the impacts. *of the American Veterinary Medical Association* 225: 1369-1376.
- Yamaguchi, N., MacDonald, D.W., Passanisi, W.C., Harbour, D.A. & Hopper, C.D. 1996. Parasite prevalence in free-ranging farm cats, *Felis silvestris catus*. *Epidemiology and Infection* 116: 217-223.

BILAGOR

- Bilaga 1* – Enkät
Bilaga 2 – Kommentarer på enkätfrågor
Bilaga 3 – Sammanställning av svar

Först några allmänna frågor om gården:*(Kryssa i ett alternativ per fråga om inte annat sägs)*

1. Vilken är gårdens huvudsakliga driftsinriktning?
  - Mjölk
  - Kött
  - Övrigt _____
2. Hur många mjölkkor finns på gården?
  - Inga
  - 1-20
  - 21-50
  - 51-100
  - 101-200
  - 201-300
  - 301 eller fler
3. Hur många hästar finns på gården?
  - Inga
  - 1-4
  - 5-14
  - 15-24
  - 25-34
  - 35 eller fler
4. Om hästar finns på gården, är det...
(kryssa valfritt antal)
  - Egna hästar
  - Uthyrda boxplatser
  - Både egna hästar och uthyrda platser
  - Ridskola
  - Övrigt _____
5. Finns det katter på gården? *(Kryssa valfritt antal)*
  - I huset
  - Ladugårdskatter *(med det menas härefter katter som uppehåller sig på gården och inte får gå in i boningshus)*
  - Inga katter på gården
6. Vilka andra djur förutom katter finns på gården? *(Kryssa valfritt antal)*
  - Köttdjur
  - Grisar
  - Får/getter
  - Hundar
  - Höns
  - Övrigt _____

Resterande frågor gäller enbart gårdens ladugårdskatter:*(Denna del behöver bara besvaras om det finns ladugårdskatter på gården)*

7. Hur många (vuxna) ladugårdskatter över 12 månaders ålder finns på gården?
  - Inga
  - 1-3
  - 4-6
  - 7-9
  - 10-12
  - 13 eller fler
  - Vet ej
8. Hur många ladugårdskatter under 12 mån ålder finns på gården?
  - Inga
  - 1-3
  - 4-6
  - 7-9
  - 10-12
  - 13 eller fler
  - Vet ej
9. Varför har ni ladugårdskatter? *(kryssa valfritt antal)*
  - För att hålla efter råttor
  - För att få sällskap
  - Vet ej
  - Övrigt _____
10. Hur har ni skaffat de katter som nu finns på gården? *(Kryssa valfritt antal)*
  - Fått av granne/bekant
  - Köpt av granne/bekant
  - Köpt hos uppfödare
  - Flyttade självmant till gården
  - Fötts på gården
  - Övrigt _____
11. Vilket kön har katterna?
  - Alla är honor
  - Alla är hanar
  - Både honor och hanar
  - Vet ej
12. Är katterna kastrerade?
  - Ja, hanarna
  - Ja, honorna
  - Ja, alla katter
  - Ja, någon/några
  - Nej, ingen
  - Använder annan preventivmetod
Vilken? _____

13. Hur gammal är den yngsta katten?

- Yngre är 3 månader
 3-6 månader
 7-12 månader
 1-3 år
 Äldre är 3 år
 Vet ej

14. Hur gammal är den äldsta katten?

- Yngre än 1 år
 1-3 år
 4-6 år
 7-9 år
 Äldre än 9 år
 Vet ej

15. Föds kattungar på gården?

- Ja
 Nej
 Vet ej

16. Om kattungar föds, vad görs med dem?

(Kryssa valfritt antal)

- Ges bort
 Säljs
 Avlivas
 Ingenting

17. Hur ofta sker tillsyn av VARJE katt?

- Flera gånger varje dag
 En gång per dag
 3-6 gånger i veckan
 1-2 gånger i veckan
 Mindre än 1 gång i veckan
 Inte alls

18. Hur ofta matas katterna?

- Flera gånger varje dag
 En gång per dag
 3-6 gånger i veckan
 Mindre än 3 gånger/vecka
 Inte alls

19. Vad matas katterna med? *(Kryssa valfritt antal)*

- Kattmat, burk
 Kattmat, torrfoder
 Mjök
 De äter kornas mat
 Övrigt _____

20. Avmaskas katterna?

- Minst 2 gånger per år
 1 gång per år
 När det verkar behövas
 Inte alls

21. Anser du att minst en av dina katter är överviktig?

- Ja
 Nej
 Vet ej

22. Anser du att minst en av dina katter är underviktig?

- Ja
 Nej
 Vet ej

23. Har någon av dina katter ohyra som löss, kvalster, öronskabb eller liknande?

- Ja
 Nej
 Vet ej

24. Uppvisar någon av dina katter sjukdomssymptom som t.ex. rinnande ögon, rinnande näsa eller hälta?

- Ja
 Nej
 Vet ej

25. Hur ofta får dina katter veterinärvård?

(Kryssa valfritt antal)

- På årliga undersökningar
 När de blir sjuka
 Inte alls
 Övrigt _____

26. När avlivas katter? *(Kryssa valfritt antal)*

- När de är för många
 När det blivit oönskade kattungar
 När de är sjuka/skadade
 Inte alls
 Övrigt _____

27. Egna kommentarer:

Tack för din medverkan!

Bilaga 2: Kommentarer på enkätfrågor

Fråga	Svarskommentar
Fråga 9: Varför ladugårdskatter?	<ul style="list-style-type: none"> - Behöver ej slänga mat. - Folk ”dumpar” sommarkatter. - De har flyttat hit från granngården. - Det finns mat vintertid och då samlas det ett antal. - Han bosatte sig här som halv vuxen, mkt skygg, vet ej var han kommer ifrån. / De har kommit till gården (vildkatter). - Det är nog inget medvetet val att det finns katter här. - Ej speciell anledning.
Fråga 16: Åtgärd ungar?	<ul style="list-style-type: none"> - Avlivas om möjligt. - De har självdött.
Fråga 18: Utfodring	<ul style="list-style-type: none"> - Fri tillgång på torrfoder (3 st).
Fråga 20: Avmaskning?	<ul style="list-style-type: none"> - Kattungar och kattmamma avmaskas som rekommenderat.
Fråga 23: Ohyra?	<ul style="list-style-type: none"> - Strukit under öronskabb (3 st). - Avlusas ibland. - Skulle de få ohyra så behandlar vi dem.
Fråga 24: Sjukdom?	<ul style="list-style-type: none"> - En haltar. - Strukit under rinnande ögon.
Fråga 25: Veterinärvård?	<ul style="list-style-type: none"> - Har inte behövt. - Om man får tag i dem. - Veterinär kommer ut och vaccinerar gänget varje år.
Fråga 26: Avlivning?	<ul style="list-style-type: none"> - Av ålder.

Allmänna kommentarer!

- Katter skapar trivsel om de sköts.
- Jag har en katt och han heter Jönsson.
- Våra två ladugårdskatter ser friska ut och fina i pälsen.
- Katterna Svennis och Nancy hälsar.
- Vi skulle vilja ha färre katter men det är svårt att avliva dem som inte är tama.
- Våra katter tjänstgör som rättjägare i ladugården men matas inne också.
- Min enda katt avlivades 2008 pga njurskada.
- Att ha katt på gården är en trivselfråga. Katterna gillar att vara i hästarnas stall men för många katter på gården fungerar dåligt pga att katten är ensamdjur.
- Hälsningar Nisse och Uffe (ladugårdskatterna).
- Ligger mest inne i gårdskontoret. Mkt sociala. Tar en mus då och då! Otroligt ”gårdstrogna”.
- Märkligt arbete! Brist på kommersiellt tänk!
- Är det problem med katter, hundar eller andra djur hjälper distriktsveterinärer alltid till, de är här rätt ofta för korna, även husdjursföreningens veterinärer fixar katterna om det behövs.
- Mina fyra katter är veterinärförsäkrade i Agria och öronmärkta.
- Vi har olika antal katter som är tama och mindre tama.
- Jag önskar att sterilisering av ladugårdskatter var rabatterat. Då kanske det skulle minska problemen med oönskade katter.
- Svaren gäller ladugårdskatter. Innekatterna är kastrerade och möjliga att ta till veterinär vid behov.
- Katterna sköter sig själva.
- Alla får lite kli varje dag.
- Vi har en kastrerad honkatt inomhus som får all vård hon behöver. Hankatten i ladugården är helt vild, har bott här i 2 år och ser mycket fin och välnärd ut. Han sover i halmen hos kalvarna och verkar stortrivs. Har försökt men det går inte att komma nära honom. Synd!!

Bilaga 3: Sammanställning av svar

Fråga	Valt svarsalternativ						Ej svarat
	Antal Procent	0	1	2	3	4	
<i>Allmänna frågor där procentsatser beräknats ur samtliga inskickade enkäter</i>							
Driftsinriktning		19	88	12			2
1=mjök 2=kött 3=övrigt		15,8	73,3	10,0			
Finns katter?	13	27	43	37			2
1=I huset 2=Endast ladugårdskatter 3= Både hus- o ladugårdskatter 0=Inga katter	10,8	22,5	35,8	30,8			
<i>Här har procentsatser beräknats på gårdar som har ladugårdskatter</i>							
Hur många vuxna ldg-katter >12 mån?		55	13	11			1
1=1-3 år, 2=4-6 år, 3=7-12 år		69,6	16,4	13,9			
Har ni unga ldg-katter <12 mån?	48	26					6
1= Ja, 0=Nej	64,9	35,1					
Varför ldg-katter?		37	36	5			2
1=Råttfångare 2=Råttfångare o sällskap 3=Övrigt		47,4	46,2	6,41			
Hur skaffat katterna?		37	36	5			2
1=Fått/Köpt 2=Flyttade själv hit 3=Fötts här		47,4	46,2	6,4			
Vilket kön?		8	16	51			5
1=Honor 2=Hanar 3=Både honor o hanar		10,7	21,3	68,0			
Är de kastrerade?	36	7	16	12	7		2
1=Hanarna 2=Alla 3=Några 4=Övrigt 0=Ingen	46,2	9,0	20,5	15,4	9,0		
Yngsta kattens ålder		7	23	20	20	7	3
1=< 6 mån 2=7-12 mån 3=1-3 år 4=> 3 år 5=Vet ej		9,1	30,0	26,0	26,0	9,1	
Älsta kattens ålder		9	20	9	26	13	3
1=< 3 år 2=4-6 år 3=7-9 år 4=> 9 år		11,7	26,0	11,7	33,8	16,9	
Föds ungar?	32	44					4
1=Ja 0=Nej	42,1	57,9					
Åtgärd ungar? Flera val	25	21	24				0
1=Ges bort/säljs 2=Avlivas 0=Ingenting	35,7	30,0	34,3				
Tillsyn?		17	17	45			1
1=< 6ggr/v. 2=7 ggr/v. 3=Flera ggr/dag		21,5	22,0	56,5			
Hur ofta matas katter?		12	25	42			1
1=< 6 ggr/v. 2=7 ggr/v. 3=Flera ggr/dag		15,2	31,7	53,2			
Vad matas de med? Flera val		21	70	34	24		3
1=Burkmat 2=Torrfooder 3=Mjök 4=Övrigt		14,1	47,0	22,8	16,1		
Avmaskas katterna?	31	32	16				1
1=Vid behov 2=Minst 1 ggn/år 0=Inte alls	39,2	40,5	20,3				
Någon överviktig katt?	61	12					7
1=Ja 0=Nej	83,6	16,4					
Någon underviktig katt?	67	6	6				7

1=Ja 2=Vet ej 0=Nej	84,8	7,6	7,6		
Har någon ohyra?	49	11	18		2
1=Ja 2=Vet ej 0=Nej	62,8	14,1	23,1		
Sjukdomssymptom?	71	5			4
1=Ja 0=Nej	93,4	6,6			
Får de veterinärvård?	39	38			3
1=Vid sjukdom/årligen 0=Inte alls	50,7	49,3			
Avlivas katter? <i>Flera val</i>	9	64	21	31	0
1=Vid sjukdom 2=Oönskade kattungar 3=När de är för många 0=Inte alls	11,4	81,0	26,6	39,2	